

Diarienummer: KS-2026/11

Handläggare: Dan-Erik Pettersson, ekonomichef

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Mål och budget 2026 – ändrings- och tilläggsbudget

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Ändringsbudgeten fastställs med följande innehåll:

- Resultat- och balansräkning, med ett budgeterat resultat på 16,8 miljoner kronor.
- Ny driftbudget och investeringsplan för kommunstyrelsen och nämnderna.
- Fastställande av borgensavgifter för Kommunfastigheter i Knivsta AB (0,63 procent), Knivstabostäder AB (0,73 procent) och Knivstavatten AB (0 procent).
- Ingen reglering av intern prissättning i mål och budget.

Sammanfattning av ärendet

Förslaget till ändring och tilläggsbudget innehåller en omfördelning av budgeterade medel från kommunstyrelsen till utbildningsnämnden gällande hyreskostnader för skolfastigheter. Totalt omfördelas 27 miljoner kronor mellan nämnderna (oförändrad budget).

Socialnämnden erhåller ett tilläggsanslag på 2,6 miljoner kronor för aktivitetsansvar (tidigare kallat aktivitetskrav) inom ekonomiskt bistånd som finansieras av en höjning av det generella statsbidraget.

Borgensavgift till Knivstavatten förändras till 0 procent och intern prissättning utgår ur mål- och budgethandlingen. Förändringarna får ingen påverkan på budgeten.

Det finansiella målet är oförändrat, 16,8 miljoner kronor eller 1,1 procent av skatter, bidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Ärendets uppkomst och historik

En ändrings- och tilläggsbudget initierades i januari 2026 efter att förvaltningsrätten i december meddelat att Utbildningsnämndens beslut om grundskolans elevpeng 2025 upphävs. Domen innebär att elevpengen ska beräknas på samma vis som tidigare och får ekonomiska konsekvenser för både budgetår 2025 och 2026. Vidare behöver en tilläggsbudget för att fördela ut ett generellt statsbidrag gällande aktivitetsansvar för ekonomiskt bistånd göras, från 1 juli 2026 har kommunerna fått ett utökat uppdrag.

Rättslig utredning

Lagstöd

Kommunallagen reglerar att kommunfullmäktige ska besluta om budget och budgeten ska upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. I budgeten ska skattesatsen och anslagen anges. Av budgeten ska det vidare framgå hur verksamheten ska finansieras och hur den ekonomiska ställningen beräknas vara vid budgetårets slut.

Interna styrdokument

Kommunfullmäktiges riktlinjer för god ekonomisk hushållning är styrande för beredningen av budget och resursfördelning (volymuppräknings).

Konsekvensbeskrivningar

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet gäller ändring och tillägg i befintlig mål och budget och har därför ekonomiska konsekvenser, som dock är finansierade genom ökade statsbidrag.

Barnkonsekvensanalys

Barnkonsekvensanalys är gjord enligt checklista.

Konsekvenser om beslutet inte tas

Det är av stor vikt att omfördelning görs av pengar för att ge Utbildningsnämnden rättvisande förutsättningar för budget 2026. För Socialnämnden skulle ett uteblivet beslut innebära att ett stort och utökat uppdrag blir utan finansiering.

Samlad bedömning

I december 2025 meddelade förvaltningsrätten att Utbildningsnämnden budgetbeslut (elevpeng grundskolan) för 2025 upphävs och att Knivsta kommun ska räkna om elevpengen.

Bakgrunden är att Knivsta kommun i budget 2025 undantagit lokalhyra i framtagande av elevpengen. Elevpengen (grundbelopp) ska ge ersättning för undervisning, elevhälsa, måltider, lokalkostnader med mera som grundar sig i kommunens budgeterade kostnader för grundskolan.

Motivet till att flytta över ansvaret för lokalkostnader efter skoltid till Kommunstyrelsen var att dels öka kommunens externa intäkter för tomma lokaler och att utjämna villkoren för att bedriva en likvärdig skola mellan friskolor och kommunala grundskolor.

Det är enligt förvaltningsrättens uppfattning möjligt att tillgodoräkna intäkter från extern uthyrning men alla kommunens hyreskostnader för skolfastigheter ska ingå i beräkningen av elevpengen till grundskolan (Utbildningsnämnden behöver bara räkna om kostnaderna för lokaler, så kallade lokalpengen).

Med anledning av detta behöver kommunen ändra befintlig budget för 2026 och flytta tillbaka kommunbidrag och kostnad till Utbildningsnämnden, totalt 27 miljoner kronor. Konsekvensen av förvaltningsrättens beslut är att den totala elevpengen (inklusive lokalpeng) för fristående grundskolor kommer höjas och elevpengen för kommunala grundskolor kommer sänkas jämfört med det upphävda peng-beslutet.

Den totala effekten för de kommunala grundskolor är ca 3,8 miljoner kronor i minskade resurser 2026 (vilket i stort motsvarar det tillägg som erhöles i budget 2025 när lokalkostnad och kommunbidrag flyttades till kommunstyrelsen).

Tilläggsbudget, från den 1 juli 2026 införs ett aktivitetsansvar (tidigare kallat aktivitetskrav) för den som får ekonomiskt bistånd, enligt den nya socialtjänstlagen och bidragsreformen. Det innebär att socialnämnden måste tillhandahålla meningsfulla insatser, t.ex. arbetsplatsförlagd verksamhet, språkutbildning, arbetsmarknadsinsatser eller jobbsökande stöd. Insatserna ska vara på heltid (men individanpassat och med hänsyn till eventuella deltidsjobb eller andra insatser). Kravet omfattar alla arbetsföra vuxna, vilket innebär att mottagare över 18 år med arbetsförmåga måste delta (undantag för sjukdom och pensionärer).

Syftet är att minska långvarigt bidragsberoende, bryta passivitet och öka individens drivkraft och chanser till arbete. Insatsen måste anpassas efter individens förmåga, exempelvis för personer med funktionsnedsättning eller sociala hinder.

Det ökade ansvaret innebär en ökad kostnad för kommunerna, i budgetpropositionen från regeringen har kommunerna fått ett ökat generellt statsbidrag och Socialnämnden behöver få dessa medel tilldelade. Den bedömda initiala kostnaden är 2,6 miljoner kronor för att utveckla arbetssätt och skapa meningsfulla insatser.

Dessa båda förändringar påverkar inte kommunens budgeterade resultat på 16,8 miljoner kronor. Generella statsbidraget (kostnadsutjämningen) höjs med 2,6 miljoner kronor och socialnämndens kommunbidrag till ekonomiskt bistånd höjs med 2,6 miljoner kronor. Omfördelning av kommunbidrag mellan kommunstyrelsen och utbildningsnämnden, kommunbidrag till Grundskolan höjs med 27 miljoner kronor (strategisk lokalförsörjning skolfastigheter kommunstyrelsen minskar med 27 miljoner kronor).

Borgensavgifter, med anledning av rättsutlåtande gällande borgensavgifter för kommunala aktiebolag och kommunalförbund som följer lag om allmänna vattentjänster (LAV) föreslås att borgensavgiften förändras till 0 (tidigare 0,385 procent). Förändringen innebär en minskad intäkt till kommunen med ca 300 tkr men kommer inte påverka budgeten eftersom andra borgensavgifter väger upp skillnaden i kronor. Bakgrunden till rättsutlåtandet är Kommunalförbundet Norrvatten som undersökt juridiska aspekter för borgensavgifter i verksamheter som lyder under LAV. Ägarkommunerna i Norrvatten kommer föreslås att avstå från borgensavgift och principiellt bör det då även gälla andra VA-bolag som Knivstavatten AB (Storstockholms kommuner har 0 i borgensavgift idag till VA-bolag).

I mål och budgethandlingen har det tidigare funnits en skrivning om justering av interna priser mellan verksamheter. Syftet har varit att begränsa interna höjningar, i detta förslag tas denna skrivning bort för att kunna hanteras i ett särskilt styrdokument som reglerar kommunens prissättning och avgifter.

Underlag för beslut och beslutsexpediering

Underlag för beslut

Tjänsteutlåtande 2026-01-08

Mål och budget 2026 – ändring och tilläggsbudget 2026-01-13

Beslutet skickas till

Akten

Revisorerna

Dan-Erik Pettersson
Ekonomichef

Barnchecklista inför beslut

Alla under 18 år är att betrakta som barn.

1. Påverkar beslutet barn?

Ja ☒ Nej ☐

Förvaltningsrättens beslut får en påverkan på grundskolans elevpeng och påverkar därför barn. Det är dock en omfördelning av resurs inom grundskolan budget, mellan kommunala grundskolor och fristående grundskolor.

2. Hur har barns bästa beaktats?

Bedömningen är att de ekonomiska konsekvenserna är hanterbara och har en liten påverkan för barnen.

3. Beskriv eventuella intressekonflikter.

En återgång av tidigare beräkning av elevpeng och lokalkostnader innebär att friskolor får ökade resurser och kommunala grundskolor får mindre.

4. Barn tillfrågas vid övergripande fleråriga planer/styrdokument. Har så skett?

Ja ☐
Nej ☐

Inte aktuellt. Beslutet rör inte en övergripande flerårig plan eller ett flerårigt styrdokument. ☒

Om ja, förklara på vilket sätt barn varit delaktiga i beslutet, vilka åsikter barnen lyft fram samt hur dessa åsikter beaktats i beslutet. Om nej, förklara varför barn inte tillfrågats.